

Україна у фокусі

3 – 9 червня

2013 року

ЗМІСТ

I. Огляд політичних подій за тиждень.....	3
II. Аналітична довідка.....	4
<i>Демократичні процеси.</i>	
Проміжні місцеві вибори: чергова репетиція?.....	4

I. Огляд політичних подій за тиждень

3
червня

2 червня у 117 населених пунктах України відбулися позачергові вибори сільських, селищних та міських голів. Явка на виборах становила близько 30%. Кандидати від Партії регіонів виграли в 101-му з 117 населених пунктів. Зокрема, на виборах міських голів у Криму, Закарпатській, Київській, Луганській, Миколаївській і Чернівецькій областях перемогу здобули 6 кандидатів від Партії регіонів.

Об'єднана опозиція вимагає звіту Президента Віктора Януковича та прем'єр-міністра Миколи Азарова про підстави підписання меморандуму про співпрацю з Митним союзом. Цей меморандум в опозиції називають кроком до руйнування незалежності України, тоді як в самій Партії регіонів твердять, що в разі непідписання меморандуму Україна зруйнувала б економічні відносини з Росією.

Призначити позачергові вибори мера Києва та міської ради на 27 жовтня цього року вимагає від парламенту Об'єднана опозиція. Опозиціонери вважають, що рішення Конституційного суду аж ніяк не перешкоджає призначити позачергові столичні перегони на цю дату. Відповідний проект постанови вже зареєстрували у парламенті чотири депутати від опозиції. Натомість, у Партії регіонів мають намір запропонувати Раді призначити вибори в столиці на 25 жовтня 2015 року.

4
червня

Підписаний меморандум з Митним союзом не означає зміни зовнішньополітичного вектору України. Таку офіційну заяву оприлюднило Міністерство закордонних справ України. Як пояснило зовнішньополітичне відомство – стратегічною метою України залишається вступ до ЄС, а прагнення України отримати статус спостерігача у МС пояснюється винятково економічними інтересами країни.

6
червня

На сайті Президента оприлюднено щорічне звернення Віктора Януковича до Ради, натомість сам гарант до парламенту не прибув. Опозиція висловила незгоду з такою письмовою формою спілкування гаранта з депутатами. Заблокувавши трибуну парламенту, опозиціонери вимагали особистої присутності президента у залі засідання.

Відносини з Росією є пріоритетним напрямком зовнішньої політики України. Про це йдеться у щорічному посланні Президента до Верховної Ради, оприлюдненому на сайті голови держави та у самому парламенті. Безальтернативність широкої співпраці з Росією, йдеться у посланні, визначається критичною залежністю української економіки від російських енергоносіїв та значними обсягами товарообігу.

Із фракції «Батьківщина» вийшло ще два народні депутати. У БЮТ вважають, що це є черговим підкупом їхніх виборців і спланованою атакою на лідера фракції Арсенія Яценюка. Тим часом лідер фракції Партії регіонів Олександр Єфремов спростовує звинувачення у підкупі народних депутатів з фракції ВО «Батьківщина».

7
червня

Опозиція продовжує блокувати трибуну парламенту. Опоненти влади вимагають особистого звіту Президента Віктора Януковича перед народними обранцями.

I. Аналітична довідка

✓ Демократичні процеси

ПРОМІЖНІ МІСЦЕВІ ВИБОРИ: ЧЕРГОВА РЕПЕТИЦІЯ?

2 червня в 117 населених пунктах України відбулися проміжні місцеві вибори. Згідно з попередніми результатами, у 101 випадку перемогу здобули представники правлячої Партії регіонів (ПР). Їм, зокрема, вдалося отримати 6 із 6 посад міських голів. При цьому в окремих випадках було зафіксовано серйозні виборчі порушення, які могли вплинути на результати голосування, в тому числі в місті Васильків Київської області. Попри це опозиційні партії не продемонстрували наміру відстоювати справедливий підсумок голосування до кінця чи оскаржувати офіційні результати в судовому порядку.

*Чим пояснити домінування
Партії регіонів на проміжних виборах?
Які уроки можна винести з цих виборів?*

На перший погляд, проміжні вибори 2 червня не мали би бути надто важливими ні для провладних, ні для опозиційних сил. По-перше, вони відбувалися у відносно невеликій кількості населених пунктів. По-друге, роль органів місцевого самоврядування за нинішніх умов тотального домінування виконавчої влади та хронічного недофінансування місцевих органів досить малозначуща. По-третє, обрані представники місцевих громад мали

виконувати свої повноваження лише два роки – до часу проведення наступних чергових місцевих виборів у 2015 році.

Попри це вибори в окремих населених пунктах – передусім містах – засвідчили, що й одна, й інша сторона приділили їм достатню увагу. Для представників ПР перемога на проміжних виборах мала подвійну мету: з одного боку, підтвердити свій домінуючий статус в органах місцевої влади навіть в умовах різкого падіння довіри

населення та, з іншого боку, вкотре випробувати механізми виборчих фальсифікацій. Успішне виконання першого завдання можна пояснити кількома причинами. У більшості випадків перемога представника ПР стала можливою завдяки активному використанню адміністративного ресурсу та контролю над місцевими ЗМІ, що позбавляло опозиційних кандидатів будь-яких шансів задовго до дня голосування. На руку правлячій партії зіграв і статус виборів, який вилився у дуже низьку явку, в результаті чого більшість незадоволених владою просто не прийшли на виборчі дільниці. Зрештою, там, де ПР не могла гарантувати собі перемогу на сто відсотків, в хід пішли перевірені механізми фальсифікацій під час голосування та підрахунку голосів. Характерно, що в деяких випадках було важко зрозуміти доцільність таких махінацій: в Ялті, де переможець від ПР за офіційними даними набрав більше 70% голосів, спостерігачі заявили про грубі фальсифікації. Цілком імовірно, що така залежність правлячої команди від виборчих махінацій може зрештою зіграти з нею злий жарт.

Опозиція, у свою чергу, могла використати точкові перемоги на місцевих виборах, аби повернути впевненість у власних силах і продемонструвати виборцям здатність ефективно діяти єдиним фронтом. Ось чому поразка єдиного кандидата від трьох парламентських опозиційних сил у Василькові, який, згідно з офіційними даними, програв переможцю від ПР менше 300 голосів, стала неприємною несподіванкою як для опозиції, так і для її прихильників. Вочевидь, головною причиною цього була

недостатня готовність опозиційних політиків проконтролювати весь процес голосування та підрахунку голосів: зважаючи на зафіксовані спостерігачами порушення в день виборів і маленький розрив між першим і другим місцем, опозиційний кандидат, скоріше за все, таки перемає у Василькові. Утім, опозиції не вдалося ні організувати незалежний екзит-пол, який би міг підтвердити справжні результати голосування, ні ефективно протидіяти різноманітним механізмам маніпуляції з голосами виборців, у результаті чого переможцем оголосили кандидата від ПР.

Зрештою, попри відносну малозначущість виборів, що минули, характер їх перебігу дає підстави зробити кілька висновків у контексті майбутніх виборчих перегонів, у тому числі президентських. По-перше, голосування 2 червня вкотре підтвердило загальну тенденцію виборців підтримувати представників влади на місцевих виборах. В українських умовах це пояснюється як постійним застосуванням адміністративного ресурсу з боку місцевих посадовців, так і надто обмеженими повноваженнями органів місцевого самоврядування, в результаті чого виборці часто побоюються, що опозиційні кандидати в разі перемоги не матимуть жодних важелів впливу на процес прийняття рішень. Відповідно, аби розірвати це порочне коло в довгостроковій перспективі необхідні серйозні інституційні зміни, зокрема у сфері виборчого законодавства (наприклад, запровадження двотурового голосування) та

розширення повноважень місцевого самоврядування.

По-друге, проміжні вибори чітко підтвердили побоювання ПР перед чесним волевиявленням громадян – навіть у разі, коли перемога її кандидатів не викликала сумнівів. І якщо на місцевих виборах подібні фальсифікації привертають менше уваги, то під час перегонів загальнонаціонального масштабу їх надмірне застосування може викликати серйозний опір політичних опонентів і їх прихильників. По-третє, опозиція

має зрозуміти, що узгодження єдиного кандидата не є достатньою умовою для перемоги на виборах, а підсумковий успіх потребує куди більшої мобілізації та продуманої стратегії, ніж це було продемонстровано 2 червня. Крім того, опозиція все ще конче потребує помітної виборчої перемоги перед президентськими перегонами 2015 року, тому боротьба за проведення виборів у Києві має лишатися ключовою складовою її діяльності.

Висновки

Перемога представників Партії регіонів на більшості проміжних виборів 2 червня стала наслідком комплексу причин, серед яких варто виокремити малозначущу роль самих виборів, застосування адміністративного ресурсу і виборчих фальсифікацій з боку влади та слабкий опір опозиційних сил. Відповідно, напередодні наступних виборів громадянам слід очікувати продовження практики брудних технологій з боку провладних кандидатів, а опозиційним силам – краще координувати свої зусилля та докладати більше зусиль для протидії нечесним методам опонентів.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна
Марія Золкіна
Юлія Ільчук
Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук